

УДК 342.25

DOI: 10.31359/1993-0941-2018-36-107

Т. В. Стешенко, науковий співробітник НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування, доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

М. Т. Канюк, студент 10 групи, 2 курсу, ІПКЮ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Староста як один із новітніх елементів системи місцевого самоврядування

У цій статті проаналізовано місце муніципально-правового інституту старости в системі місцевого самоврядування. Досліджено основні завдання та обов'язки сільського старости, а також опрацьовані практичні рекомендації щодо вдалого функціонування вказаного інституту місцевого самоврядування. Проаналізовано Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» в чинній редакції на питання інституту старости в місцевому самоврядуванні, а також опрацьовано науково-правову літературу щодо практичних рекомендацій з питань діяльності сільського/селищного старости.

Ключові слова: староста, місцеве самоврядування, інститут місцевого самоврядування, повноваження старости.

Постановка проблеми. Україна обрала непростий шлях євроінтеграції, який вимагає вагомих змін усіх суспільно-політичних процесів. Останнім часом відбулося безліч реформ у сферах судової влади, системи охорони здоров'я, державного управління.

Разючих змін Україна зазнала також унаслідок реформи децентралізації, яка почалася ще у 2014 р. Основне завдання реформи децентралізації полягало у формуванні відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значного дієвого та спроможного інституту місцевого самоврядування на базовому рівні у вигляді об'єднаних територіальних громад (далі — ОТГ). У процесі децентралізації громади здобули значний інструментарій і можливості для забезпечення повноцінного місцевого розвитку у вигляді ресурсів, фінансів, повноважень.

Головна стратегічна мета реформи — створення комфортно та безпечного середовища для життя людини в Україні — може бути досягнута шляхом побудови ефективної системи влади на всіх рівнях (громада — район — область), переданням максимально можливої кількості повноважень на найближчий до громадянина рівень — громадам. А також — створення умов для динамічного розвитку регіонів і надання якісних та доступних суспільних послуг громадянам.

Інтереси громадян, які мешкають на території об'єднаної громади, тепер представляють обраний голова, депутатський корпус та виконавчі органи ради громади, що забезпечують реалізацію наданих законом повноважень в інтересах громади. У населених пунктах, що ввійшли до складу об'єднаної громади, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані ними старости.

Посада старости на законодавчому полі децентралізації влади є новою. Тому наразі актуальними залишаються питання виборів старост, дієвість цього інституту місцевого самоврядування та можливість співпрацювати з місцевою радою. Упровадження посади старости зумовлює посилену увагу експертного середовища до питань формування правового поля діяльності цих посадових осіб місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, які розглядаються в статті, є одними з найважливіших на сучасному етапі розвитку України, а відтак перебувають у центрі уваги провідних вітчизняних конституціоналістів. Значний внесок у розгляд цих питань зробили співробітники Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПН України. У контексті вказаного дослідження на увагу заслуговують праці І. Бодрової, П. Любченка, О. Лялюка, С. Серьогіної та ін.

Мета статті – дослідити правове становище старости в системі місцевого самоврядування, його функції та повноваження, а також порядок обрання й вимоги до кандидатів. Окрім того, у цій статті опрацьовані існуючі та надані нові рекомендації щодо виконання старостами своїх функцій у розрізі наданих їм повноважень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нове для України поняття «староста» з'явилося у вітчизняному законодавстві в контексті врегулювання питання добровільного об'єднання територіальних громад. У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» містяться основні положення щодо старости як елемента системи місцевого самоврядування.

Староста є найближчим до людей представником органів місцевого самоврядування, це лідер, якому громадяни виразили підтримку, це нова посадова особа, нова інституція, створена для того, щоб інтереси всіх жителів сіл в ОТГ були враховані, щоб соціальні, побутові та інші потреби мешканців села були задоволені, щоб проблеми місцевого значення вирішувалися швидко, відкрито, зрозуміло. Уведення посад старост зумовлює посилену увагу експертів та практиків місцевого самоврядування до питань правового поля діяльності цих посадових осіб місцевого самоврядування. Ще і сьогодні виникають питання, хто такий староста, якими управлінськими інструментами має володіти ця посадова особа, як досягти результатів, щоб обрані старости громад були високопрофесійними управлінцями та ін. [7, с. 11].

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» староста є виборною посадовою особою місцевого самоврядування. Він обирається жителями села, селища (сіл,

селищ), розташованого на території відповідного старостинського округу, на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування за мажоритарною системою відносної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі [2].

Строк повноважень старости, обраного на чергових виборах, становить п'ять років, крім випадків дострокового припинення його повноважень з підстав і в порядку, визначених цим Законом. Староста є членом виконавчого комітету ради об'єднаної територіальної громади за посадою.

На нашу думку, доцільним є також дослідження алгоритму становлення інституту старост на рівні окремих громад. Спочатку, після утворення об'єднаної громади, обирається місцева рада та голова ОТГ. Далі місцева рада розробляє й затверджує Положення про старосту, а сільські/селищні голови громад, що об'єдналися (за винятком адміністративного центру), набувають статусу в.о. старост із відповідними повноваженнями. Наступний крок полягає у формуванні виконавчого комітету, до складу якого вводять усіх в.о. старост у громаді. Далі, місцева рада об'єднаної громади своїм рішенням визначає населені пункти зі складу ОТГ, у яких обиратимуться старости, та призначає перші вибори старост, проводяться вибори старост. Останній крок полягає в тому, що місцева рада вносить зміни до персонального складу виконавчого комітету, вводять туди новообраних старост замість включених раніше в.о. старост.

Але ж що це за орган самоврядування? Навіщо його запровадили? Які його функції та місце в системі місцевого самоврядування? Кому він підзвітний?

Для того, аби відповісти на наведені питання, на нашу думку, слід розглянути функції та повноваження старости крізь організацію в конкретній адміністративній одиниці, в нашому випадку – Веселівській селищній територіальній громаді.

Так, при здійсненні наданих повноважень староста є підзвітним і підконтрольним перед Веселівською селищною територіальною громадою, а тому не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу перед зборами членів відповідної громади села [5].

До повноважень старости належить: представлення інтересів жителів відповідного села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради; можливість брати участь та виступати в пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради та засіданнях її постійних комісій; сприяння жителям відповідного села, селища в підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування; брати участь в організації виконання рішень сільської, селищної, міської ради, її виконавчого комітету, розпоряджень сільського, селищного, міського голови на території відповідного старостинського округу та в здійсненні контролю за їх виконанням; брати участь у підготовці проекту місцевого бюджету в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного старостинського округу; брати участь у здійсненні контролю за використанням об'єктів комунальної власності, розташованих на території відповідного старостинського округу; сприяння в утворенні та діяльності органів самоорганізації населення, організації й проведення загальних зборів, громадських слухань та інших форм безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення у відповідному селі, селищі [2].

Важливим з обов'язків старости є також проведення моніторингу сплати податків суб'єктами оподаткування на території, що є підпорядкованою старості; проведення роз'яснювальної й агітаційної роботи для підняття податкової культури платників податків; здійснення агітаційної роботи щодо залучення нових суб'єктів підприємництва на територію громади, їх відповідної реєстрації [4, с. 33].

Окрім того, важливою роботою старости є моніторинг і контроль за доцільністю, законністю й цільовою спрямованістю витрачання коштів бюджету ОТГ.

Ця робота має бути спрямована за декількома напрямками, зокрема:

- моніторинг цільового спрямування витрати коштів бюджету громади;
- контроль доцільності витрачання коштів;
- моніторинг і контроль ефективності й обґрунтованості витрачання коштів бюджету ОТГ [4, с. 34].

Тобто завдання старости – представництво інтересів територіальної громади села/сіл, участь у формуванні місцевого бюджету, а також усебічна допомога жителям громади в реалізації прав, які можуть виконуватися «на місцях».

Здавалось би, староста – звичайна посада місцевого самоврядування, яка не вимагає чогось надприродного від людини. Однак староста, який серйозно ставиться до почесного звання, виконує левову долю роботи. Так, для розвитку інвестиційної привабливості свого округу старості слід виявити найнагальніші проблеми існуючої ситуації, з'ясувати конкурентні переваги території, фактори її інвестиційної привабливості, визначити ресурсні можливості території, що потребує великої кількості часу та зосередженості.

Дійсно, як вказано у науково-практичному посібнику «Становлення інституту старости» передбачено, що керувати за справді сучасними стандартами означає поєднувати сотні й тисячі порад і рекомендацій фахівців, власний досвід та досвід успішних країн світу в одну систему, пов'язувати їх цілями, строками та можливими ресурсами. Сьогодення вимагає від представників влади не лише більшої дієвості, а й більшої прозорості в їхній діяльності та підзвітності громадянському суспільству. Наскрізної уваги потребують налагодження ефективних комунікацій – зовнішніх, які визначають відкритість громади, та внутрішніх, які є запорукою достатньої поінформованості людей та сприятливого соціально-психологічного клімату в населених пунктах [7, с. 12].

Тому, на нашу думку, староста як прояв децентралізації – це інститут, повна реалізація якого залежить від уміння народного обранця влаштувати стан справ, а також імплементувати здобутки розвинених країн щодо управління справами на місцях.

Для розвитку свого округу староста повинен слідкувати за розвитком довіреної йому території, а для цього, як загальновідомо, потрібні кошти, тому староста повинен подати мотивовані запити до Державного фонду регіонального розвитку, до вищих органів місцевого самоврядування, а також банків і навіть приватних інвесторів для отримання надходжень (грантів, субвенцій, інших коштів).

Староста може вчиняти нотаріальні дії та реєструвати акти цивільного стану. Відповідно до ст. 54¹ Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» староста може вчиняти нотаріальні дії та реєструвати акти цивільного стану за рішенням ради об'єднаної територіальної громади згідно чинного законодавства. У випадку, якщо таке рішення було прийнято об'єднаною територіальною громадою та старосту було уповноважено на реєстрацію актів цивільного стану, то необхідно письмово звернутися до ОТГ з метою забезпечення старости необхідними умовами та засобами для виконання покладених на нього обов'язків [2].

У разі покладення обов'язків щодо вчинення нотаріальних дій на декількох посадових осіб органу місцевого самоврядування – старост:

- кожен староста веде окремий реєстр для реєстрації нотаріальних дій;

- кожному реєстру для реєстрації нотаріальних дій присвоюється свій індекс, який має збігатися з номером печатки старости (запис на оформленому старостою документі здійснюється у вигляді такого набору цифр: 1–2, 3–4, 12–1 тощо, де перша цифра означає індекс реєстру для реєстрації нотаріальних дій старости, а друга цифра – порядковий номер запису нотаріальної дії в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій) [3, с. 74].

Хто ж може бути старостою? Кандидатами на посаду старости можуть бути зареєстровані громадяни України, які досягли вісімнадцяти років, не визнані судом недієздатними, не мають судимості за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, злочину проти виборчих прав громадян чи корупційного злочину, яку не погашено або ж не знято в установленому законом порядку. Будь-яких інших обмежень та цензів для кандидатів на посаду старости законом не визначено.

Для кандидатів на посаду старости не передбачено наявності якоїсь спеціальної освіти або проходження підготовки за напрямом державного чи муніципального управління, наявності практичного досвіду роботи на державній службі або на службі в органах місцевого самоврядування. Навіть вимог до кандидатів щодо належності до числа членів територіальної громади (наявність зареєстрованого місця проживання на території населе-

ного пункту, віднесеного до одномандатного виборчого округу для проведення виборів старости) закон не висуває [4, с. 20].

Закон не встановлює обмежень щодо максимального віку кандидатів на посаду старости. Відповідно до Закону України «Про місцеві вибори» перші вибори старости призначаються радою ОТГ [6].

У «Практичних рекомендаціях з питань формування спроможних територіальних громад» указано, що новообраний староста повинен після проведення виборів зустрітися з головою громади для обговорення заходів щодо соціально-економічного розвитку території та реалізації рішень, спрямованих на розв'язання проблем села, селища; ознайомитися з інформаційно-аналітичними та звітними матеріалами щодо стану справ у громаді; провести за можливості загальні збори села чи селища, узагальнити запити жителів для формування Програми діяльності старости громади на поточний рік та на перспективу скликання ради; проаналізувати розроблені виконкомом проекти організаційно-правових актів на предмет розвитку території, від якої обраний староста, визначити необхідність внесення змін щодо планів соціально-економічного розвитку у сфері повноважень виконкому ради громади та інші подібні дії [4].

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» закріплені право і здатність жителів самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення. Як вказано у Раднику старости, членами ОТГ вказане нерідко ігнорується. Тобто, в Україні люди, інститути місцевого самоврядування ще не дійшли до такого рівня розвитку, за якого вони могли б без проблемно вирішувати будь-яке питання на місці. Тому староста для мотивації членів ОТГ повинен інформувати про ті можливості, якими вони володіють [8, с. 37].

Зараз важливо зрозуміти, а якою взагалі може бути участь членів ОТГ у місцевому самоврядуванні, але не з боку інструментів, а з боку якості залучення. Тут повинні застосовуватися наступні методи комунікації: інформація, консультація, діалог та партнерство.

Інформація означає, що представники органів місцевого самоврядування забезпечують доступ членам ОТГ до всієї необхідної інформації. Тобто, на нашу думку, має існувати інформаційна система, яка б допомагала комунікувати зі старостою, на якій він міг би розміщувати важливу для населення інформацію. Старості як представнику місцевого самоврядування, який є посередником між владою й жителями, важливо проводити свою політику максимально прозоро, інформуючи громадськість про те, що відбувається. Окрім того, староста повинен постійно звітувати про результати своєї діяльності.

Консультація. Ініціатором того чи іншого проекту є органи місцевого самоврядування, але вони запитують зворотний зв'язок членів ОТГ, щоб зрозуміти їхнє ставлення до проекту. Органи місцевого самоврядування інформують населення про поточні політичні процеси, питання та просять членів ОТГ висловити свою думку, прокоментувати те, що відбувається [8, с. 37].

Різновидом консультації також є діалог.

Партнерство. Найвищий рівень участі, за якої члени ОТГ й органи місцевого самоврядування співпрацюють на всіх етапах: від висунення та обговорення ініціатив до підготовки рішень, їх виконання, моніторингу та оцінки ефективності. Інакше кажучи, члени ОТГ залучені у процес не тільки на етапі оцінки його ефективності, як найчастіше буває у випадку з інформуванням або консультацією, не тільки на етапі висунення ініціатив, як у разі діалога, але постійно, будучи важливим його учасником. Досягаючи рівня партнерства, органи місцевого самоврядування досягають і вищого ступеня легітимності своїх рішень [8, с. 38].

Ще одним проблемним питанням, на яке хотілося б звернути увагу, є наближення послуг, які надають органи місцевого самоврядування до міжнародних, зокрема європейських стандартів. Метою децентралізації у сфері надання адміністративних послуг має бути застосування прогресивних моделей, за яких «і людям зручно отримувати документи, і місцева влада може розраховувати на дохід від їх надання» [3, с. 66].

Але слід також зауважити, що існує твердження про те, що запровадження інституту старост негативно впливатиме на раціональність структури виконавчих органів громади, обтяжуючи її зайвими дорадчими органами. Так, наприклад, рада старост дублюватиме громадську раду та інші органи громади. З огляду на це пропонуються такі варіанти:

1. Відмовитися від інституту старости як такого, що нездатний у такому вигляді задовольняти потреби жителів громади в адміністративних послугах. Натомість слід моделювати громади з урахуванням максимального залишення місцевих рад там, де це доцільно й органи місцевого самоврядування можуть ефективно діяти. Отже, уже сама модель адміністративно-територіальної одиниці базового рівня має враховувати доступність до адміністративних послуг громади через транспортну інфраструктуру й раціональне просторове розташування громади, запровадження сучасних засобів комунікацій із владою, у тому числі й через інтернет-мережу. У такому разі потреба в старостах просто не виникатиме.

2. Урегулювати статус старости як посадової особи із суворо визначеною компетенцією, яка передбачає повноваження з надання мінімально допустимого з погляду стандартів якості переліку адміністративних послуг. У разі збереження на рівні громад мажоритарної системи виборів із забезпеченням представництва в раді громади всіх поселень окремі функції старост (насамперед представницькі) можуть виконувати депутати, обрані від цих поселень. Якщо ж громада об'єднує невелику кількість населених пунктів, інститут старост можна замінити практикою «кураторства» над поселеннями посадових осіб виконкому тощо.

3. Створення в окремих частинах громади органів самоорганізації населення, яким, відповідно до закону, делегуватиметься частина повноважень органів місцевого самоврядування громади, а функціональні обов'язки старости можуть бути покладені на керівника органу самоорганізації населення, що й зніме напруження мешканців відповідної території, яких лякає сама назва інституту старости [1].

Висновки. Отже, правовий інститут старости має на меті представлення інтересів мешканців відповідних територій, які

утворили об'єднану територіальну громаду й віддалені територіально від самого представницького органу місцевого самоврядування. Саме староста зможе на належному рівні представляти їх інтереси у відповідній раді, доносити до голови виконавчого комітету, депутатського корпусу інформацію про нагальні соціальні потреби, а також контролювати виконання прийнятих рішень в інтересах громади й доводити їх до відома жителів. Однак для виконання своїх обов'язків на належному рівні виборцям слід уважно поставитися до вибору кандидатів, а також постійно контролювати їх діяльність, оскільки лише за повної взаємодії інститут старости покаже свою результативність для територіальної громади.

Список використаних джерел

1. Концепція реформування громад базового рівня. Модель для Сумщини. URL : <http://crps.sumynews.com>
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97ВР. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
3. Дніпропетровський Центр розвитку місцевого самоврядування за підтримки Програми «U-LEAD з Європою». План дій старости: 10 кроків успішного старту. 2017 р. 97 с.
4. Практичні рекомендації з питань формування спроможних територіальних громад / авт. кол.: С. М. Серьогін, О. М. Кужман, Є. І. Бородин, Ю. П. Шаров (та ін.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. Вип.4 64 с. (Сер. «Бібліотека реформування місцевого самоврядування»).
5. Положення про старосту — Веселівська селищна територіальна громада. URL : <https://veselivska-gromada.gov.ua/news/20-10-41-10-02-2016/>
6. Про місцеві вибори : Закон України від 14 липня 2015 р. №595-VIII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
7. Науково-практичний посібник : Становлення інституту старости: перші кроки / кол. авт.: М. І. Баюк, М. І. Войт, Т. В. Гаман та ін. ; за заг. ред. М. І. Баюка. Хмельницький : ПП МЕЛЬНИК А. А. 2017. 225 с.
8. Радник старости: Інформаційно-аналітичне видання для старост та органів місцевого самоврядування. URL : https://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/radnik_starosti_01_17_u.pdf.

References

1. Kontseptsiiia reformuvannia hromad bazovoho rivnia. Model dlia Sumshchyny. URL : <http://crps.sumynews.com> [in Ukrainian].
2. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini : zakon Ukrainy vid 21 travnia 1997r. № 280/97VR (1997). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr> [in Ukrainian].
3. Plan dii starosty: 10 krokiv uspishnoho startu (2017). Dnipropetrovskiy Tsentr rozvytku mistsevoho samovriaduvannia za pidtrymky Prohramy «U-LEAD z Yevropoiu» [in Ukrainian].
4. Praktychni rekomendatsii z pytan formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad/ S. M. Serohin, O. M. Kuzhman, Ye. I. Borodin, Yu. P. Sharov et al. (2016). Dnipro : DRIDU NADU. «*Biblioteka reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia*» № 4. [in Ukrainian].
5. Polozhennia pro starostu – Veselivska selyshchna terytorialna hromada (2016) URL : <https://veselivska-gromada.gov.ua/news/20-10-41-10-02-2016/> [in Ukrainian].
6. Pro mistsevi vybory: zakon Ukrainy vid 14 lypnia 2015r. № 595-VIII (2015) URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19> [in Ukrainian].
7. Stanovlennia instytutu starosty: pershi kroky. M. I. Baiuk, M. I. Voit, T. V. Haman, O. H. Humeniuk, I. B. Kovtun, R. B. Prymush, I. V. Ryzhuk, L. P. Trebyk, S. V. Flentin. S. V. Tsyts (Eds.). (2017). Khmelnytskyi: PP MELNYK A. A. [in Ukrainian].
8. Radnyk starosty: Informatsiino-analitychnevydannia dlia starost ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannia. URL : https://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/radnik_starosti_01_17_u.pdf [in Ukrainian].

Т. В. Стешенко, М. Т. Каниук

**Староста как один из новейших элементов
системы местного самоуправления**

В данной статье проанализированы место муниципально-правового института старосты в системе местного самоуправления. Исследованы основные задачи и обязанности сельского старосты, а также проработаны практические рекомендации по удачному функционированию указанного института местного самоуправления. Проанализирован Закон Украины «О местном самоуправлении в Украине» в действующей редакции по вопросу института старосты в местном самоуправлении, а также проработана научно-правовая литература по практическим рекомендациям деятельности сельского/поселкового старосты.

Ключевые слова: староста, местное самоуправление, институт местного самоуправления, полномочия старосты.

T. V. Steshenko, M. T. Kaniuk

**Headman as one of the newest elements of the system
of local self-government**

Ukraine has chosen a difficult way of European integration, which requires significant changes in all social and political processes. Recently, there have been a lot of reforms in the area of the judiciary, health care system, reforms of public administration.

Ukraine has also experienced sweeping changes as a result of the decentralization reform that began in 2014. The main task of the decentralization reform was to formulate, in accordance with the provisions of the European Charter of Local Self-Government, a significant, efficient and capable institution of local self-government at the basic level in the form of united territorial communities.

The main strategic goal of the reform is the creation of a comfortable and safe environment for human life in Ukraine. This purpose can be achieved by construction an effective system of government at all levels (community – district – region), delegation of the maximum possible amount of authorities to the communities which are the prochain level to citizens. And also a creation of conditions for dynamic development of regions and granting of high-quality and affordable public services to citizens should be implemented.

In Ukraine a new concept “headman” has appeared in domestic legislation in the context of regulation of the issue of voluntary association of territorial communities. The main provisions concerning headman as an element of the system of local self-government are contained in the Law of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine”.

The headman is the closest representative of local self-government to the people, who is the leader whom the citizens have expressed their support; a new official, a new institution have been created to ensure that the interests of all the villagers in the united territorial communities will be taken into account and social, domestic and other needs of the villagers will be satisfied to solve local problems quickly, openly, understandably.

The introduction of posts of headmen stipulates the redouble attention of experts and practitioners of local self-government to the issues of legal field of activity of these local self-government officials.

The law institute of headman aims to represent the interests of the inhabitants of the respective territories, which have formed the united territorial community and are remote territorially from the representative body of local self-government.

In particular the headman will be able to represent their interests at the appropriate level in the relevant council, inform the head of the executive committee, the deputy corps about the urgent social needs, and also control the implementation of the resolved issues according to the interests of the community and bring them to the attention of the inhabitants.

However, in order to their duties are carried out at an appropriate level, voters should carefully consider the choice of candidates, as well as constantly control their activities, since only in full interaction the institution of headman will show its effectiveness for the territorial community.

Key words: headman, local self-government, institute of local self-government, duties of headman, authority of headman.